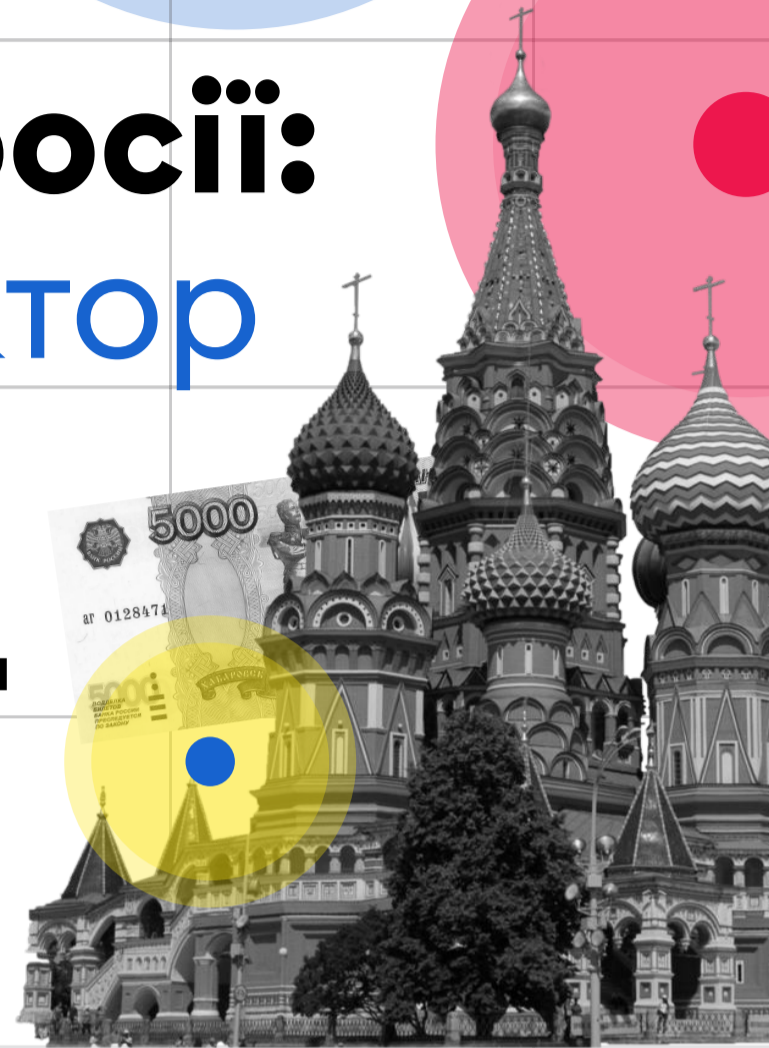

Санкції проти росії: фінансовий сектор

Банківська система росії, а також цілі сектори економіки рф мають бути заблоковані новими, додатковими санкціями, щоб реально позбавити Кремль можливості фінансувати його війну в Україні.

”

Ми повинні ізолювати росію й не дати їй можливості фінансувати цю війну та розвиватися. Із 330 російських банків лише жменька – буквально пара десятків банків – перебувають під повним блокуванням і санкціями. Треба накладати санкції на всіх

наголосила посол України
в США **Оксана Маркарова**¹

Санкції проти росії у фінансовому секторі стали однією з ключових стратегій міжнародної спільноти у відповідь на агресивні дії росії проти України. Ці заходи спрямовані на обмеження фінансових можливостей країни, послаблення її економічного потенціалу та створення тиску на російський уряд з метою зміни його політики.

Введені санкції охоплюють широкий спектр обмежень, включаючи замороження активів, відключення від міжнародних платіжних систем, заборони на інвестиції та надання фінансових послуг.

Запровадження санкцій почалося з замороження активів російських банків та високопосадовців, які підтримують агресивну політику Кремля.

Відключення декількох ключових російських банків від системи SWIFT суттєво ускладнило проведення міжнародних фінансових операцій для росії, знижуючи її здатність здійснювати розрахунки на глобальному рівні. Заборона на нові інвестиції та обмеження на операції з валютними резервами додатково посилили економічний тиск на країну. Окрім цього, санкції включають заборону на надання кредитів, страхових та перестраховувальних послуг російським компаніям, що ускладнює їхню фінансову діяльність. Обмеження на експорт фінансових технологій та програмного забезпечення позбавляють росію доступу до сучасних фінансових інструментів та сервісів, необхідних для ефективного функціонування її економіки. **У сукупності ці заходи створюють суттєві виклики для російської фінансової системи та спрямовані на досягнення політичних цілей міжнародної спільноти.**

Санкції проти росії: міжнародна реакція та наслідки для фінансового сектору

Канада оголошує нові санкції в координації з Великою Британією та Сполученими Штатами. Санкції спрямовані проти фізичних та юридичних осіб, які підтримують російську армію шляхом фінансування, логістики та ухилення від санкцій.

Під обмеження потрапили, зокрема «АльфаСтрахування» та «РЕСО-Гарантія». Також у список санкцій Канади внесено банк «Санкт-Петербург».²

Японія розширила санкції проти російських осіб і організацій, причетних до війни рф проти України, повідомило японське Міністерство закордонних справ. Під обмеження потрапили, зокрема «Тінкофф банк», японські активи якого будуть заморожені наприкінці березня.³

Державні банки Китаю посилюють обмеження щодо фінансування російських клієнтів після того, як президент США Джо Байден підписав указ про вторинні санкції проти закордонних фінансових компаній, які допомагають Москві у війні в Україні.⁴ Міністр фінансів США Джанет Єллен під час візиту до Китаю застерегла китайські банки, які сприяють підтримці росії, щодо можливих санкцій у відповідь.⁵

Ангола хоче вигнати росію зі спільного алмазовидобувного бізнесу. Через санкції, що були накладені на рф постачальники й банки відмовляються працювати з їх компанією.⁶

Найбільший банк Кіпру Bank of Cyprus заклав представництва у Москві та Санкт-Петербурзі і припинив акредитацію своїх відділень у росії.⁷

Уряди Туреччини та росії знайшли часткове вирішення проблеми з грошовими переказами з росії до Туреччини для чотирьох секторів економіки.

Турецькі експортери готового одягу, текстилю, взуття та продовольства почали отримувати оплату через державний банк Emlak Katılım Bankası.⁸

Банкомати в Австрії перестали видавати готівку власникам карток російського Газпромбанку. Це найбільша російська кредитна організація, яка не потрапила під санкції Євросоюзу. В австрійській компанії, яка обробляє платежі іноземних карток, пояснили, що ця проблема не є у межах її компетенції. У Газпромбанку заявили, що партнери банку в Австрії «відмовляються відповідати», чому не видають гроші. Проблему зафіксували наприкінці минулого року. Російські ЗМІ повідомляють, що така ж проблема є і в Італії.⁹

Влада Узбекистану вирішила приєднатися до фінансових санкцій Заходу проти РФ, фігурантами яких на початок 2024 року стали понад 11 тисяч громадян і компаній. Нижня палата парламенту Узбекистану (олій мажліс) у першому читанні ухвалила законопроект, який заборонить банківські операції в країні для підсанкційних фізичних і юридичних осіб. Ініціатива запропонована через ризики застосування вторинних санкцій щодо Узбекистану, тобто заходів за порушення санкційного режиму, пояснили законодавці. Законопроект готували з урахуванням досвіду Чехії, Латвії та Естонії, які приєдналися до санкцій, він наділяє додатковими повноваженнями національний Центробанк. Він потрібен для «підвищення ефективності системи санкційного комплаєнсу в банківському секторі», підкреслили в мажлісі. Узбекистан, який став одним із хабів паралельного імпорту в Росію і одним із головних напрямків «карткового туризму» російських громадян, у перший рік війни прийняв понад 300 тис. росіян, з яких 60 тис. відкрили банківські рахунки.

\$14,5 млрд **+160%**
2022

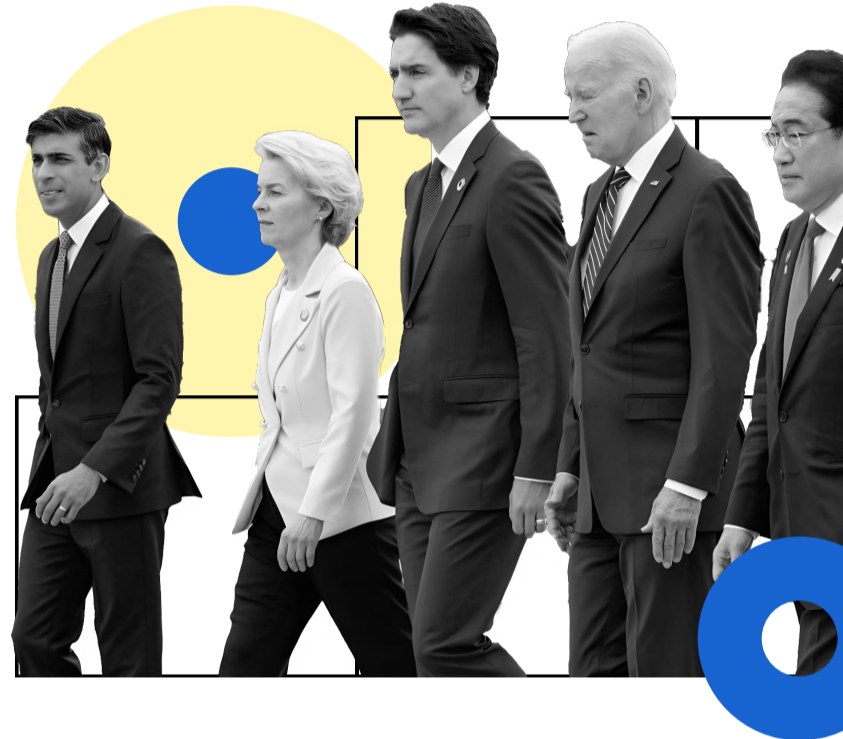
Обсяг грошових переказів із РФ до Узбекистану підскочив на 160%, до рекордних \$14,5 млрд, а російські підприємці стали рекордсменами за кількістю відкритих у республіці компаній.

Але після неодноразових візитів у Середню Азію чиновників із ЄС і США банки Узбекистану посилили умови для росіян. Фактично законопроект, який ухвалюють, лише закріпить практику, що вже склалася: банки в Узбекистані вже не проводять транзакцій із підсанкційними особами.¹⁰

Міжнародні банки закликають Великобританію посилити закони щодо арешту російських активів. Міжнародні банки попередили уряд Великої Британії, що він повинен встановити правові принципи, перш ніж натискати кнопку щодо арешту мільярдів фунтів стерлінгів російських активів, інакше він ризикує потенційними потрясіннями для світової фінансової системи та наразити установи на судові дії.¹¹

Деякі західні банки виступають проти пропозиції Євросоюзу використовувати відсотки, отримані від заморожених російських активів, для надання допомоги Україні. Банки побоюються, що згодом росія може залучити їх до судових процесів.¹² Швейцарські банки почали закривати рахунки клієнтам з російським громадянством, навіть якщо вони одночасно мають паспорт іншої країни.¹³ При цьому російські банки отримують рекордні прибутки попри західні санкції.¹⁴

Країни Групи семи (G7) та Європейський Союз (ЄС) обговорюють запровадження санкцій проти банків третіх країн, які допомагають обходити санкції фінансовій системі росії. Деякі союзники розглядають заходи, спрямовані на кредиторів третіх країн, які використовують систему обміну фінансовими повідомленнями Банку росії, що є російським аналогом SWIFT. Це хочуть запровадити через їх допомогу росії обходити санкції, які запровадили у 2022 році.¹⁵

22 травня 2024 р. Казначейство Бельгії відмовило російському банку ВТБ в отриманні ліцензії на розблокування клієнтських активів, заморожених у Euroclear.¹⁶

Міністерство фінансів США 12 червня 2024 оголосило про розширення механізму, який передбачає накладання вторинних санкцій – тобто обмежень на осіб, які співпрацюють з уже підсанкційними особами, – стосовно росії. У положенні Мінфіну США було розширене визначення «військово-промислової бази росії», під яку тепер підпадають усі підсанкційні особи, зокрема російські банки ВТБ Банк та Сбербанк росії. Окремо американське Міністерство фінансів уточнило, що санкції поширюються на п'ять російських банків – Промсвязьбанк, Внешэкономбанк, Сбербанк Росії, ВТБ Банк і ВТБ Капітал Холдинг, а також їхні закордонні представництва, хай яку назву вони мають. Паралельно Мінфін США спільно з Міністерством торгівлі запровадив заходи для обмеження доступу військово-промислової бази росії до ІТ-консалтингових та проєктних послуг, а також ІТ-підтримки та хмарних сервісів.¹⁷

Таким чином, **розширення та посилення санкцій проти росії у фінансовому секторі демонструє рішучість міжнародної спільноти протидіяти агресії росії проти України.** Нові обмеження з боку Канади, Великої Британії, США, Японії та інших країн значно ускладнюють фінансову діяльність російських банків та компаній, ізолюючи їх від глобальної економіки. Посилення обмежень з боку державних банків Китаю та приєднання Узбекистану до західних санкцій підкреслюють широку підтримку цих заходів на міжнародному рівні. **Така скоординована відповідь світової спільноти створює серйозні виклики для російської економіки, сприяючи досягненню політичних цілей щодо припинення військових дій та відновлення миру в Україні.**

Посилення фінансової ізоляції росії та її невідповідність принципам FATF

Організація об'єднаних націй 25 січня 2024 р. підтвердила, що відкрила рахунок у рублях в російському банку, оскільки західні санкції ускладнили використання звичайних платіжних каналів. Представник ООН зазначив, що рахунок був відкритий ще у 2022 році для отримання обов'язкових і добровільних внесків у цю міжнародну організацію. З того часу організація отримала членські внески від трьох російських банків до програми фінансування клімату ООН.¹⁸

Міністерство фінансів України та Державна служба фінансового моніторингу України закликають Групу з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) стримати зростаючі зусилля росії, що спрямовані на підлив глобальної фінансової безпеки та посилення її зв'язків з Іраном та Північною Кореєю.

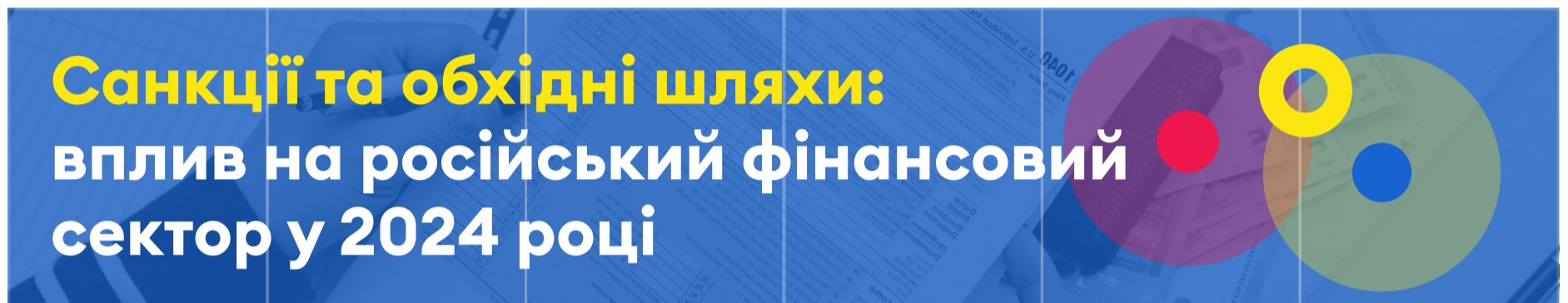
Рік тому FATF призупинила членство росії за порушення ключових принципів організації, що полягають у сприянні безпеці, захищеності та цілісності світової фінансової системи. FATF також висловила глибоке занепокоєння повідомленнями про торгівлю зброєю між росією та державами, що перебувають під санкціями ООН, а також зловмисною кіберактивністю, що походить з росії. Ці заходи FATF, хоча і є важливими, не змогли стримати росію, яка відтоді стає все більш войовничою і поглиблює зв'язки з Північною Кореєю та Іраном.

Росія використовувала північнокорейські балістичні ракети та боєприпаси в Україні, в тому числі в грудні 2023 та січні 2024 року. Придбання таких ракет і конвенційних озброєнь у Північної Кореї є серйозним порушенням як санкцій ООН, так і принципів FATF. Росія дедалі більше використовує БПЛА іранського виробництва для продовження свого незаконного вторгнення і посилення атак проти цивільного населення України. Росія створила спільну платіжну систему, щоб допомогти Ірану оминати SWIFT, і поєднала банківські системи двох країн.

«Через рік після призупинення членства у FATF, свідоме недотримання росією принципів FATF та санкцій ООН, зростаюча непрозорість та продовження зловмисної кібердіяльності роблять її однією з найризикованіших юрисдикцій для фінансових злочинів. З'являється все більше беззаперечних доказів того, що незаконна діяльність росії загрожує глобальному миру та безпеці. Ми впевнені, що FATF розгляне це питання з максимальною увагою під час майбутнього пленарного засідання, щоб допомогти захистити глобальну фінансову безпеку», – заявив Голова Державної служби фінансового моніторингу України Ігор Черкаський.¹⁹

Таким чином, дії росії, спрямовані на обхід західних санкцій та продовження військової агресії, призводять до її дедалі більшої ізоляції від глобальної фінансової системи.

Попри призупинення членства у FATF та занепокоєння щодо торгівлі зброєю з державами, що перебувають під санкціями ООН, росія посилює свої зв'язки з Північною Кореєю та Іраном, зокрема у військовій сфері. Відкриття ООН рахунку в російському банку для отримання внесків свідчить про складнощі, викликані санкціями, які впливають навіть на міжнародні організації. **Україна закликає FATF до подальших дій**, щоб стримати зловмисну фінансову активність росії, яка підриває глобальну фінансову безпеку та сприяє агресії проти України.

Держдума рф планує ухвалити законопроект, який даватиме змогу використовувати в міжнародних розрахунках цифрові фінансові активи, прив'язані до зерна або золота. Про це заявив голова Комітету Державної Думи з фінансового ринку Анатолій Аксаков. Це як альтернатива міжнародній SWIFT і російській СПФС, яка є особливо актуальною у зв'язку з відмовою навіть дружніх банків проводити платежі з росією.²⁰ НСПК Мир було створено у 2014 році після введення санкцій за анексію Криму на випадок проблем із міжнародними платіжними системами. 100% компанії належить Банку росії. Більшість банків Вірменії з 30 березня припинять працювати з картками російської платіжної системи Мир. Про це повідомив представник «дочки» російського банку ВТБ у країні.²¹ Росія стикається із затримками платежів за нафту, оскільки банки Китаю, ОАЕ та Туреччини побоюються санкцій США.²² Російський «Тінкофф банк» почне працювати в окупованому рф Криму: з 20 лютого кредитна організація доставлятиме дебетові та кредитні картки в Сімферополь і Севастополь.²³ Президент росії Володимир Путін дозволив Експобанку купити місцевий підрозділ HSBC Holdings Plc, дозволивши найбільшому європейському кредитору залишити країну після вторгнення в Україну.²⁴

➔ **Прибуток 20 найбільших банків росії знизився в першому кварталі 2024 року.**

Банки пояснюють падіння маржинальності бізнесу санкціями та зростанням ставок податку на надприбуток – так званим «податком на війну»:

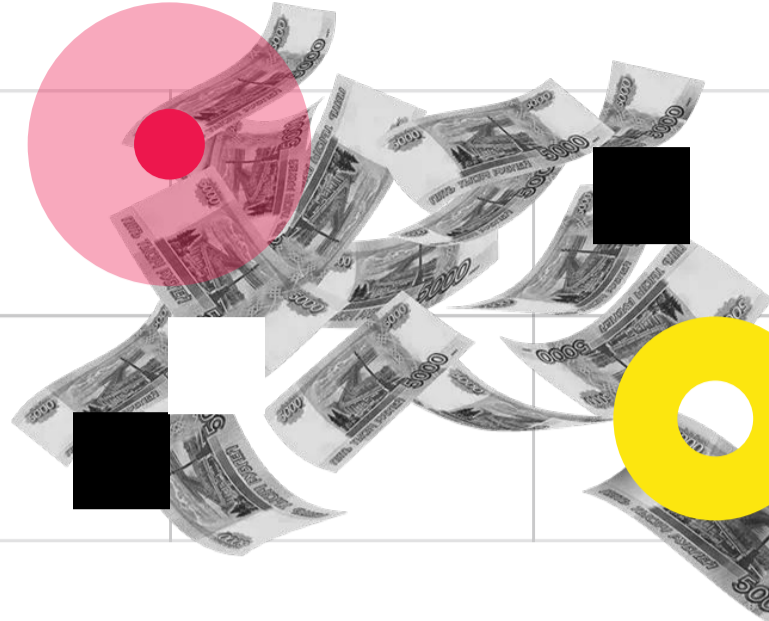
 ПОЧТА БАНК у 31,2 рази ⚡ до 190 млн руб. (понад \$2 млрд)	 БАНК ЗЕНИТ у 7,5 рази ⚡ до 174 млн руб. (близько \$1,9 млн)	 HOME CREDIT BANK у 5,5 рази ⚡ до 815 млн руб. (близько \$9 млн)
 А у <3 рази ⚡ до 8,5 млрд руб. (майже \$95 млн)	 ВТБ у 2,8 рази ⚡ до 35,2 млрд (близько \$4 млрд)	 С у 2,8 рази ⚡ 11,4 млрд руб. (\$1,2 млрд)

У «Пошта-банку» назвали головною причиною охолодження ринку роздрібного кредитування, яке вплинуло на динаміку видач кредитів. У «Зеніті» основним фактором назвали потрапляння під санкції в лютому 2023 року. «Альфа-банк» уточнив, що зміна результату зумовлена «специфікою підрахунків за РСБО». Також прибуток знизився через зростання операційних витрат, консервативний підхід до нарахування резервів і вищі витрати з податку на прибуток. В Абсолют-банку, чий прибуток впав на 35,7% рік до року, відзначили вплив витрат з податку на прибуток. Крім того, у банку скоротилися доходи від операцій з інвалютою на тлі занесення до SDN-списку США восени 2023 року.²⁵

Коли США і Європа намагалися відірвати росію від західної фінансової системи, Москва знайшла обхідні шляхи. Ключовий з них: банки в Перській затоці та Європі, які підтримували зв'язки з росією. Наразі зусилля Вашингтона, спрямовані на закриття цих лазівок, почали приносити результати. Головний державний банк Дубая закрив деякі рахунки російських олігархів і трейдерів російської нафти. Турецькі кредитори дедалі обережніше ставляться до роботи з бізнесом, пов'язаним з росією. США також попередили банкірів у Відні, іншому важливому фінансовому центрі. Ці кроки слідує за візитами американських чиновників і нещодавніми раундами санкцій проти торговельних фірм та інших. Наприкінці грудня Білий дім надав Міністерству фінансів США більші повноваження щодо санкцій, дозволивши йому карати іноземні банки за операції, пов'язані з російською військово-промисловою базою.²⁶

Таким чином, росія продовжує шукати альтернативні шляхи для збереження своїх фінансових операцій на міжнародній арені на фоні жорстких західних санкцій. Відкриття рахунків у рублях та використання цифрових фінансових активів, прив'язаних до зерна або золота, є спробою подолати обмеження SWIFT і СПФС. Проте навіть дружні країни, такі як Китай, ОАЕ та Туреччина, стають обережнішими у співпраці з російськими банками через побоювання санкцій США. Відмова багатьох банків працювати з російською платіжною системою Мир і закриття рахунків російських олігархів у Перській затоці демонструють посилення глобального фінансового тиску. **Зниження прибутків найбільших російських банків у першому кварталі 2024 року свідчить про ефективність санкційного тиску, що змушує Росію шукати нові, часто менш ефективні, фінансові рішення.**

Загрози та вплив західних санкцій на фінансові операції в росії

Міністр фінансів США Джанет Єллен заявила, що європейські банки стикаються з зростаючими ризиками, які працюють у росії, і **США розглядають можливість посилення своїх вторинних санкцій проти банків, які, як виявилось, допомагають транзакціям у військових діях росії**. Виступаючи в кулуарах зустрічі фінансових лідерів G7 у північній Італії, Єллен сказала, що санкції, пов'язані з операціями банків у росії, будуть запроваджені лише «якщо для цього буде причина, але діяльність у росії створює дуже великий ризик», – додала вона. Відповідаючи на запитання, чи хотіла б вона, щоб австрійський Raiffeisen Bank International та італійський банк UniCredit вийшли з росії, Єллен сказала: «Я вважаю, що їхні наглядачі порадили їм бути надзвичайно обережними щодо того, що вони там роблять».

Політик Європейського центрального банку Фабіо Панетта дав чіткі інструкції для італійських банків, що кредитори повинні «звернутися» з росії, оскільки перебування в країні створює «проблему з репутацією». Raiffeisen є найбільшим європейським кредитором, який веде бізнес у росії, за ним йде UniCredit. Інший великий італійський кредитор Intesa Sanpaolo працює над продажем російського бізнесу.

Нові вторинні санкції президента США Джо Байдена дають Міністерству фінансів повноваження відключати банки від фінансової системи США, якщо буде виявлено, що вони допомагають в обхід первинних санкцій проти росії та інших організацій через війну Москви в Україні. Єллен та інші посадові особи Міністерства фінансів США заявили, що економіка росії все більше стає «економікою війни», що ускладнює розрізнення між цивільними та військовими операціями чи операціями подвійного призначення. Існування вторинних санкцій уже призвело до охолодження взаємодії банків з росією, але Єллен висловила стурбованість тим, що росії вдається знайти шляхи придбання товарів, необхідних для збільшення її військового виробництва, посилаючись на операції через Китай, Об'єднані Арабські Емірати та Туреччину.²⁷

Міністр фінансів США Джанет Єллен закликала керівників німецьких банків активізувати зусилля з дотримання санкцій проти росії і припинити спроби їх обійти. Інакше вони самі можуть потрапити під вторинні санкції, які перекриють доступ до долара, заявила голова Мінфіну США на зустрічі з представниками банківського сектору у Франкфурті 21 травня 2024 р. Західні банки, серед них німецькі Deutsche Bank і Commerzbank, не поспішають залишати російський ринок. **Минулого року найбільші західні банки, які залишилися у рф, сплатили там понад €800 млн податків.**²⁸

Інвестиційна компанія ІСУ отримала близько 949 мільйонів гривень прибутку від арештованих облігацій Сбербанку. Мін'юст подав позов, щоб стягнути з компанії 2 млрд грн.²⁹

Інвестиційна група АВН Holdings SA (АВНН) розглядає можливість подання позову до кіпрської влади через втрату своїх фінансових активів, зокрема Альфа-Банку росії, на суму понад 7 млрд доларів.³⁰

➔ Аналіз діяльності компаній індустрії «Фінанси та платежі» наведено на рис. 1-8.

Рис. 1. Компанії індустрії «Фінанси та платежі», які вийшли з російського ринку³¹

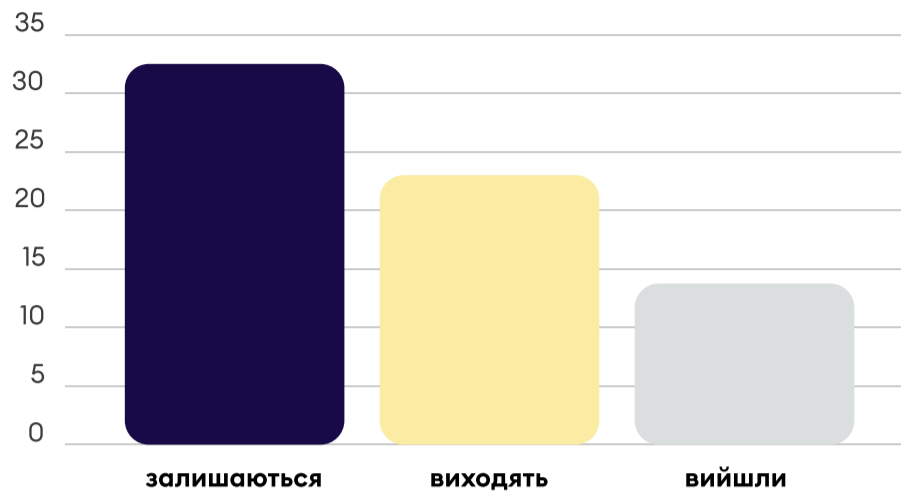

Рис. 2. Компанії індустрії «Фінанси та платежі» за статусом (станом на 16.06.2024)³²

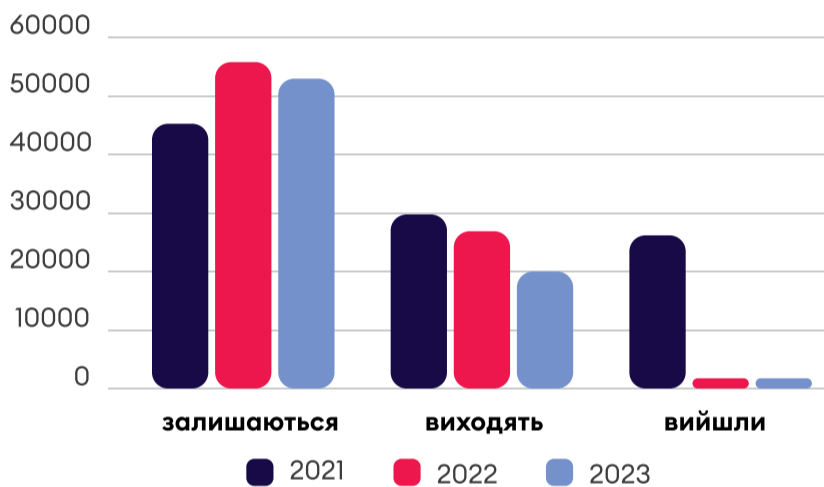

Рис. 3. Динаміка активів компаній індустрії «Фінанси та платежі» в рф за 2021-2023рр.³³

Рис. 4. Динаміка капіталу компаній індустрії «Фінанси та платежі» в рф за 2021-2023рр.³⁴

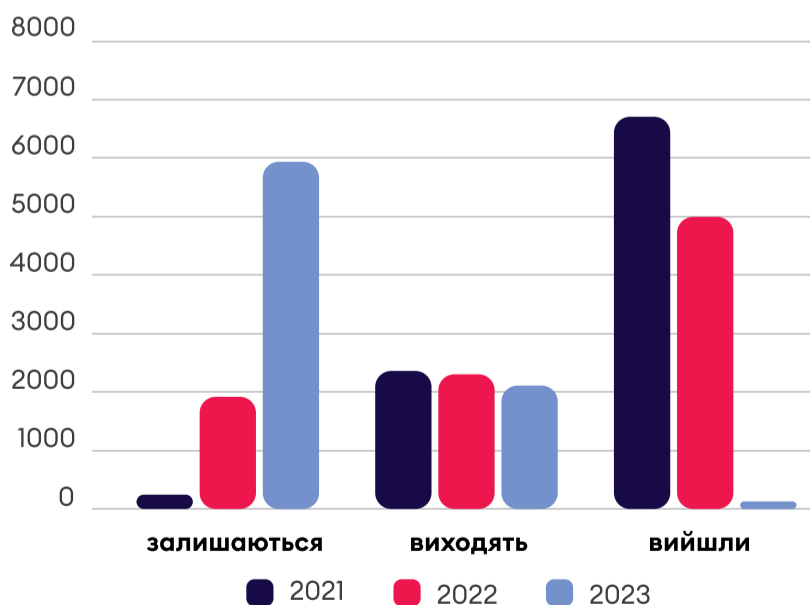

Рис. 5. Динаміка доходів компаній індустрії «Фінанси та платежі» в рф за 2021-2023рр.³⁵

Рис. 6. Динаміка прибутку компаній індустрії «Фінанси та платежі» в рф за 2021-2023рр.³⁶

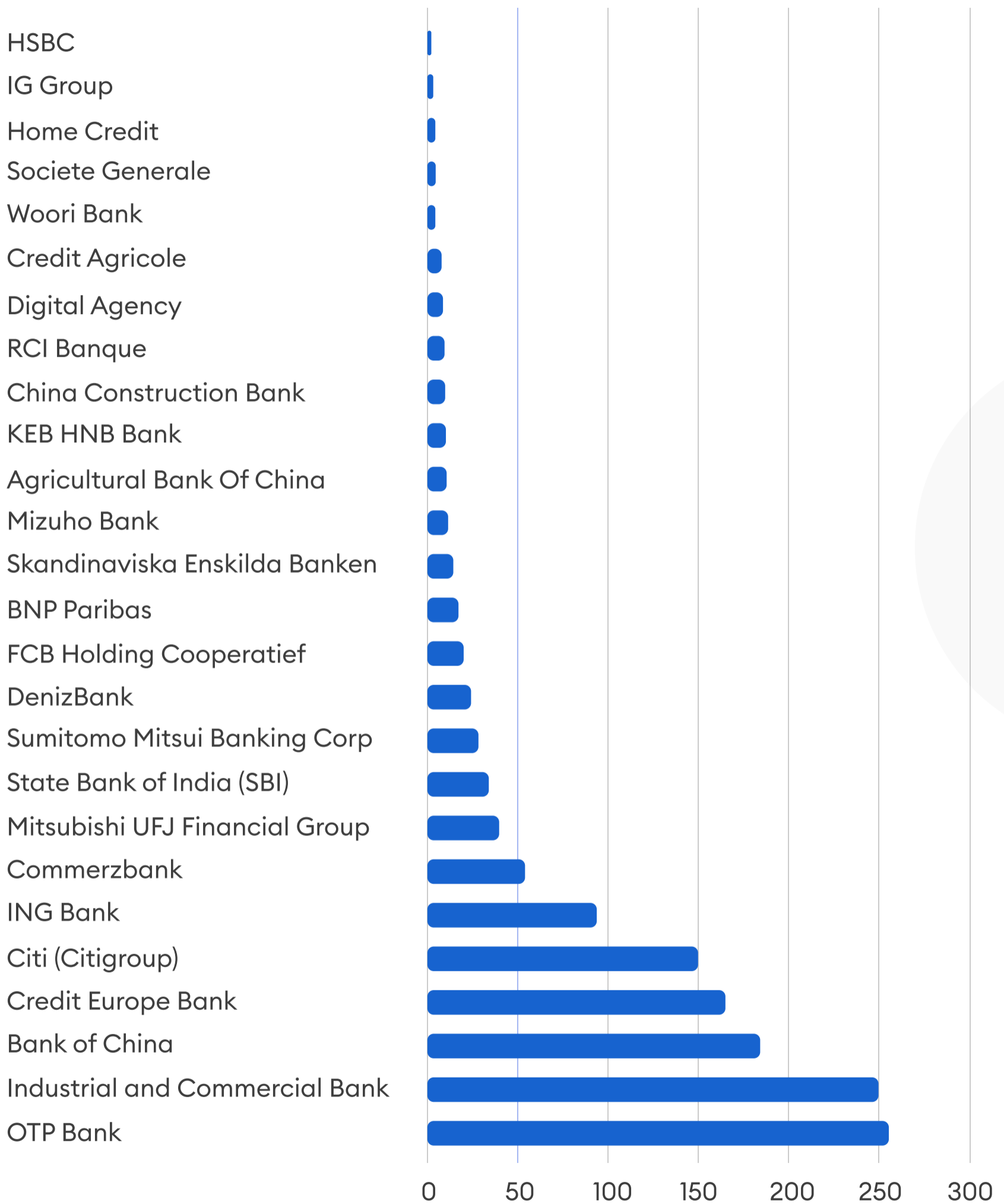

Рис. 7. Компанії з ростом прибутку в рф 2023/2022 рр., млн. \$³⁷

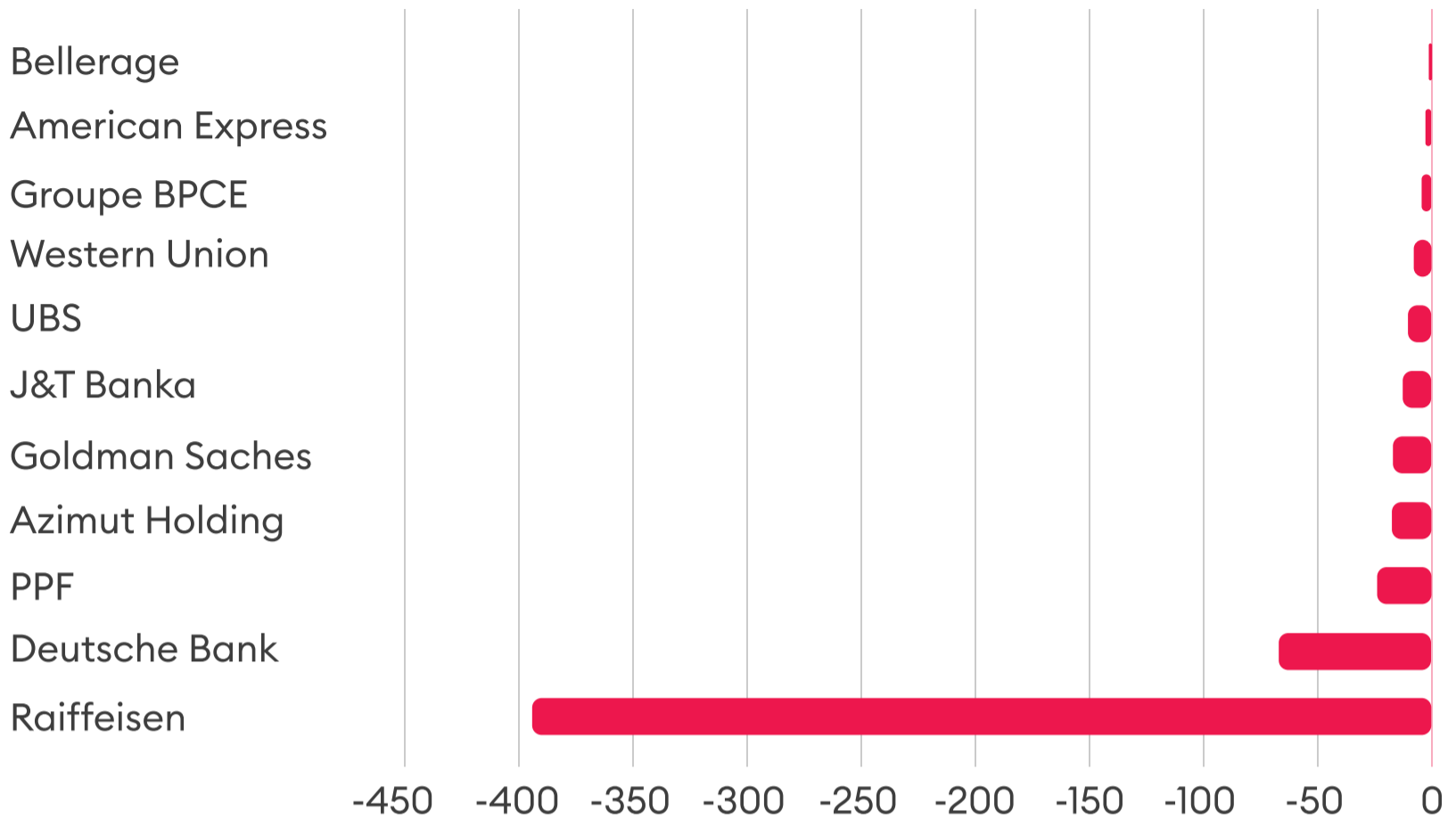
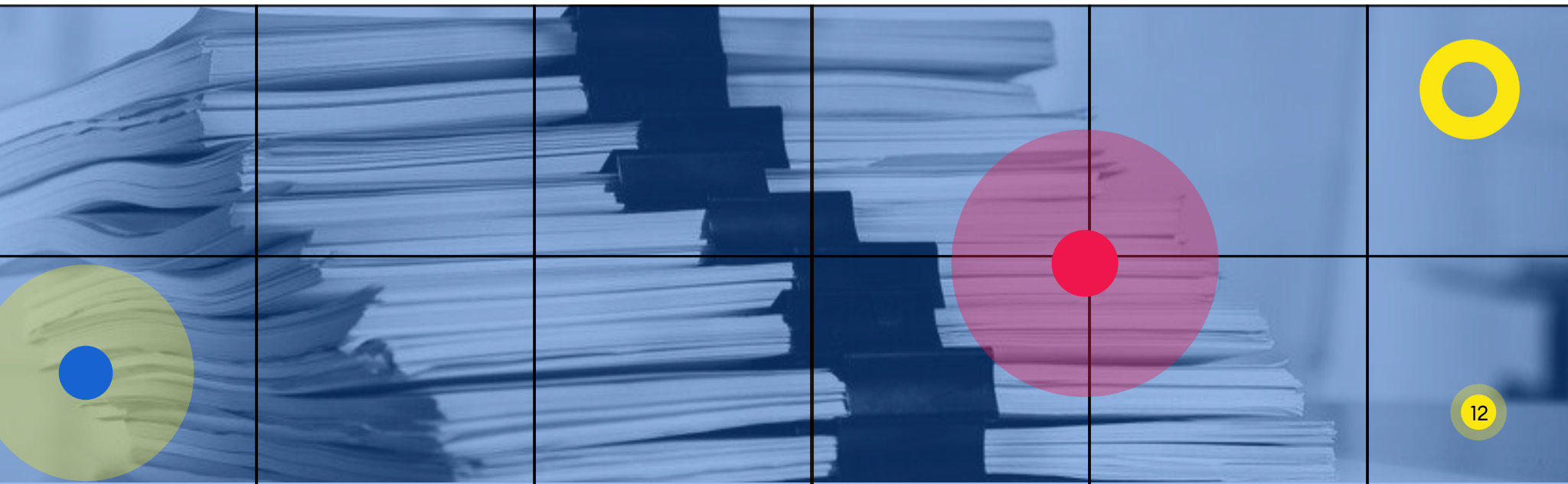
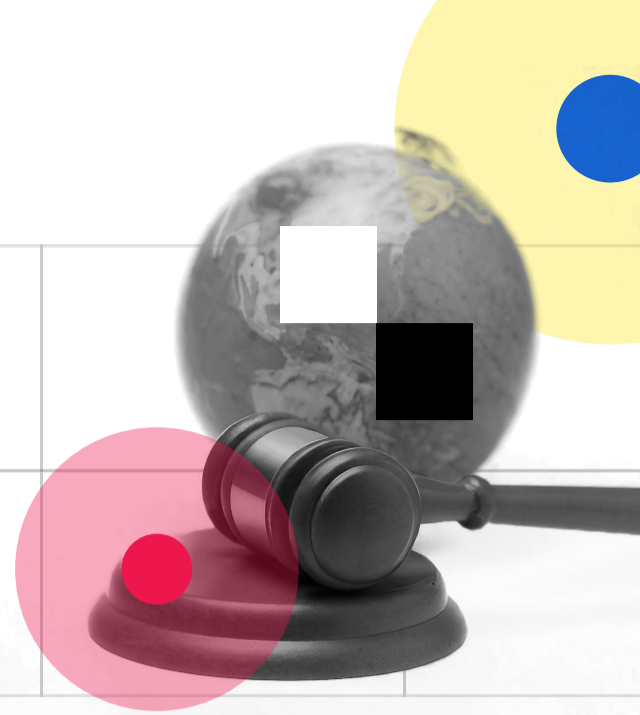

Рис. 8. Компанії з падінням прибутку в рф 2023/2022 рр., млн. \$³⁸

Таким чином, **США та Європа активно розглядають введення додаткових санкцій проти банків, які сприяють транзакціям, що підтримують російську військову діяльність.** Відмова банків підконтрольних ЄС від роботи в росії та продаж російських активів свідчать про реальність загрози, яку вони відчують через можливість вторинних санкцій від США. Це створює значні виклики для фінансової стабільності росії та її здатності здійснювати міжнародні фінансові операції.

Розвиток міжнародних санкцій проти російських банків: обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків

7 лютого 2024 р. головний для російських імпортерів банк Китаю Chouzhou Commercial зупинив усі розрахунки з РФ. Навіть відмова від використання SWIFT не вберегла його від ризику санкцій.³⁹

8 квітня 2024 р. США виключило з-під дії санкцій колишній європейський підрозділ одного з найбільших російських банків ВТБ. Про це повідомили у Міністерстві фінансів країни. Так, зі списку санкцій виключили Ost-West Handelsbank, а також його колишні назви – VTB Bank Europe і VTB Bank Deutschland.⁴⁰

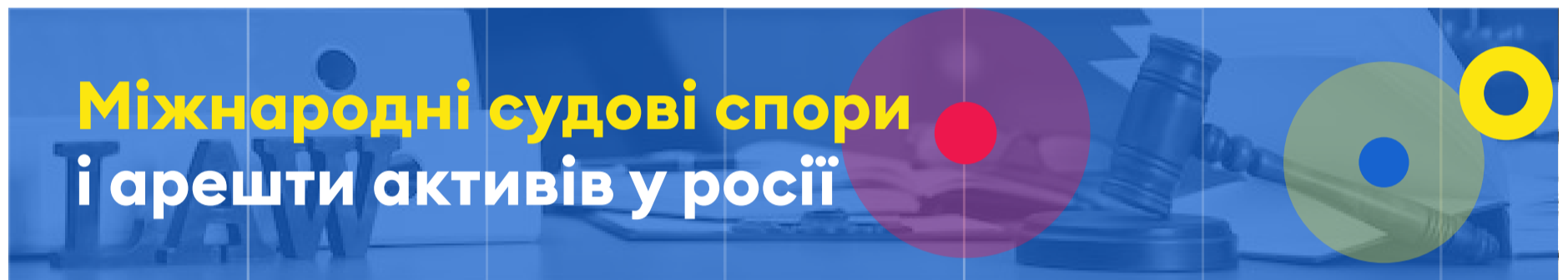
17 квітня 2024 р. Найбільший банк Китаю ICBC та ще чотири – China Citic Bank, Industrial Bank, Bank of Taizhou та Bank of China – зупинили прийом платежів з Росії в юанях.⁴¹

19 квітня 2024 р. Європейський центральний банк (ЄЦБ) готовий наказати італійському банку UniCredit кардинально скоротити свій бізнес з Росією. Вимоги до другого за величиною європейського банку в Росії будуть схожі на вимоги ЄЦБ до австрійського Raiffeisen Bank International – найбільшого західного банку, що працює в Україні. Raiffeisen Bank International напередодні заявляв, що ЄЦБ хоче, щоб банк скоротив кредитування й платежі в Росії у встановлені терміни. Після місяців обговорень ЄЦБ має намір направити UniCredit відповідне юридично обов'язкове розпорядження. Це передостанній крок перед тим, як ЄЦБ зможе накласти санкції, такі як штрафи. Офіційне попередження ЄЦБ на адресу UniCredit дасть банку останню можливість запобігти процедурі примусового стягнення з боку наглядового органу.⁴²

30 квітня 2024 р. Міністерство фінансів США дозволило здійснювати операції з російськими банками для розрахунків у сфері енергетики. **Йдеться про «ВТБ», «Центробанк», «Сбербанк» та «Альфа-банк». Про це йдеться у ліцензії, виданій американським міністерством. Ліцензія Мінфіну згадує також банки «Открытие», «Совкомбанк», «Росбанк», «ВЭБ.РФ», «Банк Зенит» і «Банк Санкт-Петербург».** Заборону на операції знято до 1 листопада 2024 року, однак можливе продовження дозволу. Пов'язаними з енергетикою будуть вважати трансакції, які стосуються таких питань як видобуток, виробництво, переробка, зрідження, транспортування або купівля нафти та інших енергоресурсів, включаючи зріджений природний газ, деревину, вугілля та уран. Згідно з ліцензією, дозволяються трансакції з банками РФ, пов'язаними з виробництвом, постачанням або обміном енергією за допомогою будь-яких способів.⁴³

20 травня 2024 р. Міністр закордонних справ Італії Антоніо Таяні висловив стурбованість у зв'язку з рішенням російського суду **арештувати цінні папери, рахунки та майно на суму 5% банку UniCredit (CRDI.MI)**. У зустрічі взяли участь представники UniCredit і різних міністерств Італії, а також італійських компаній, які працюють в росії.⁴⁴

Таким чином, міжнародні санкції продовжують ускладнювати фінансові умови для російських банків і підприємств, обмежуючи їх доступ до міжнародних фінансових ринків і можливості проведення міжнародних операцій. Умови санкцій постійно змінюються і адаптуються до нових політичних та економічних реалій, що ставить під сумнів можливість російських банків ефективно функціонувати в міжнародному фінансовому середовищі у майбутньому.

\$439,5 МЛН

JP Morgan Chase

У росії суд наклав арешт на російські активи найбільшого банку США JP Morgan Chase за позовом місцевого банку ВТБ на \$439,5 млн.

Відповідне рішення Арбітражного суду Санкт-Петербурга і Ленінградської області датоване 22 квітня 2024 р. Суд заявив, що постановив арештувати всі кошти на банківських рахунках JP Morgan в росії, включно з кореспондентськими рахунками та рахунками, відкритими на ім'я дочірньої компанії. Також суд заарештував частки статутному капіталі російського комерційного банку «Дж.П. Морган Банк Інтернешнл», що належать JP Morgan, і заборонив розпоряджатися частками у капіталі російської «дочки». Суд також наклав арешт на низку товарних знаків JP Morgan та будь-які цінні папери, що належать американському банку та іншим відповідачам. 17 квітня 2024 р. ВТБ подав позов до восьми іноземних компаній JP Morgan та російської доньки банку про стягнення коштів, заблокованих після введення санкцій. Одночасно ВТБ направив заяву про вжиття забезпечувальних заходів у вигляді накладення арешту на кошти, рухоме та нерухоме майно, права вимоги, що належать відповідачам. У відповідь 18 квітня JP Morgan Chase подав позов до ВТБ до суду Нью-Йорка із вимогою припинити спроби повернути \$439,5 млн, назвавши спробу ВТБ повернути гроші в росії «явним порушенням» угоди про розгляд суперечок у Нью-Йорку.

JP Morgan Chase заблокував \$439,5 млн на рахунках російського ВТБ після запровадження антиросійських санкцій у відповідь на повномасштабне вторгнення в Україну у 2022 році. Раніше представники JP Morgan наголошували, що законодавство США забороняє повертати ВТБ кошти із замороженого рахунку. Разом з тим, в американському банку побоювалися, що якщо ВТБ виграє суд у росії, то спробує заарештувати активи JP Morgan за кордоном.⁴⁵

17 травня 2024 р. Арбітражний суд Санкт-Петербурга та Ленінградської області (росія) наклав арешт на російські активи італійського банку UniCredit за позовом компанії «Русхімальянс» – оператора комплексу з переробки та скраплення природного газу в Усть-Лузі. Під відповідні заходи потрапили майно «Юнікредитбанку» в межах суми 462,7 млн євро: цінні папери, нерухоме майно та рахунки, що належать Unicredit Bank (за винятком рахунків типу «С» та «І»), а також 100% часток у «Юнікредит Лізинг», 100% часток у «Юнікредит Лізинг», 100% часток у «Юнікредит Гарант». UniCredit Bank був одним із банків-гарантів за контрактом на будівництво газопереробного заводу з німецькою Linde, який був розірваний через західні санкції.⁴⁶

18 травня 2024 р. Арбітражний суд Санкт-Петербурга постановив заарештувати активи, рахунки, майно та акції Deutsche Bank в росії в рамках судового процесу за участю німецького банку. Про це йдеться у судовому реєстрі. Позов проти Deutsche Bank був поданий петербурзькою компанією «РусХимАльянс», спільним підприємством, що на 50% належить російському газовому гіганту «Газпром». Арбітражний суд Санкт-Петербурга заборонив Дойче Банку розпоряджатися своєю 100% часткою в статутному капіталі російської дочірньої компанії, а також ТОВ «Технологічний центр Дойче Банку». Суд також наклав арешт на цінні папери, нерухомість і банківські рахунки Дойче Банку, його російської дочірньої компанії та ТОВ «Дойче Банк Технологічний центр» на суму до 238,6 млн євро 259 млн дол. Deutsche Bank заявив, що вже виділив значні кошти на цю справу.⁴⁷

Таким чином, **міжнародні судові протистояння та арешти активів у росії свідчать про загострення глобальних фінансових конфліктів через санкції та претензії між банками та компаніями різних країн.** Наприклад, конфлікт між ВТБ і JP Morgan показує, що антиросійські санкції викликають не лише політичні, а й юридичні протистояння, де сторони застосовують усі доступні юридичні засоби для захисту своїх інтересів. Арешти активів UniCredit та Deutsche Bank також ілюструють, що судові рішення у росії можуть мати значний вплив на фінансові інтереси міжнародних фінансових установ. Отже, **глобальний фінансовий ландшафт украй чутливий до політичних ризиків, що можуть впливати на міжнародну фінансову стабільність і взаємодію між країнами.**

Вплив нових санкцій США на фінансові ринки росії

9 червня 2024 р. нові санкції США проти росії призвели до призупинення торгів доларами та євро на провідному фінансовому ринку країни Московській біржі МОЕХ. МОЕХ і Центральний банк росії оприлюднили заяви протягом години після того, як Вашингтон оголосив про новий пакет санкцій, спрямованих на скорочення потоку грошей і товарів для підтримки війни Москви в Україні.⁴⁸

Росія припиняє біржові торги долларом і євро через санкції США. Починаючи з 13 червня на валютному ринку і ринку дорогоцінних металів торги здійснюються за всіма інструментами, за винятком валютних пар з долларом і євро. Московська біржа оголосила про припинення торгів долларом і євро після того, як Міністерство фінансів США внесло її до списку санкцій. Про це повідомляє Мосбіржа. Також під санкції потрапили Національний кліринговий центр і Національний розрахунковий депозитарій, які виступають посередниками при торгах доларами на російському валютному ринку. З 13 червня «на валютному ринку і ринку дорогоцінних металів торги здійснюються за всіма інструментами, за винятком валютних пар з долларом і євро». Аналогічні обмеження діятимуть і на фондовому та грошовому ринках, де призупиняються розрахунки за похідними інструментами з розрахунками в доларах та євро. На основі біржових торгів долларів і євро Центробанк встановлював офіційні курси валют до рубля. Тепер регулятору доведеться вдаватися для цього до інших процедур, які він описав у спеціальній вказівці ще восени 2022 року – на тлі ризику введення подібних санкцій. Центробанк після припинення торгів долларом і євро на Мосбіржі для визначення курсів валют має намір використовувати банківську звітність і відомості, що надходять від цифрових платформ позабіржових торгів. Курси визначатимуть «на основі даних про середньозважений курс долара щодо рубля, розрахований за угодами, укладеними протягом поточного дня до 15 години 30 хвилин за московським часом на валютних ринках за доларами за рублі з терміном розрахунків «завтра», отриманими Банком росії в межах доступу до цифрових платформ позабіржових торгів. Натомість Центробанк заявив, що на купівлі та продажу долларів і євро росіянами санкції проти Мосбіржі не позначаються.⁴⁹

14 червня 2024 р. Центральний банк рф виявився не готовим до санкцій проти Московської міжбанкової валютної біржі, як і раніше – до конфіскації золотовалютних резервів. По-перше, росіяни дуже люблять долари та євро, це видно по обвалу фондових індексів та по відтоку банківських вкладів.

По-друге, подальший сценарій розвитку шоку від санкцій буде залежати виключно від дій центрального банку рф. По-третє, залежність російської економіки від КНР зростає. Тепер основний акцент у курсоутворенні буде перенесений на ринок «юань-рубль», а це означає, що в своїй валютній політиці Центробанк рф буде залежати від рішень Пекіну по курсу юаня до долара США. Ринок «юань-долар» досить специфічний і динамічний. До того ж він політизований, бо кожне послаблення юаня до долара США чи до євро, як правило, супроводжується звинуваченнями Пекіна у погіршені торгових умов з США та ЄС. Не в захваті від цього спонтанного рішення ЦБР буде і Народний банк Китаю, який з радістю приймає вхідний потік ліквідності і досить бурхливо реагує на відтік капіталу з країни.

В самому КНР діють досить жорсткі валютні обмеження. **Зараз з країни не можна вивозити більше ніж 5 000 доларів США та більше ніж 6 000 юанів, а не так давно там діяла і квота на щорічну купівлю не більше ніж 50 000 доларів США на одну особу.** І тут на зарегульованому горизонті НБК з'являються росіяни, які вже планують «возити юані ешелонами» – туди-сюди через кордон, так ще і прив'язують рубль до юаня.⁵⁰

22 червня 2024 р. було оголошено, що клієнти Московської біржі не зможуть повернути валюту з рахунків у Національному кліринговому центрі, який відповідає за реєстрацію угод. Кошти, які були передані у валюті, повертатимуть у рублях. Повернення коштів має відбутися до 28 червня в рублях за так званим «центральною курсом» НКЦ на 13 червня, а це 89,22 рубля за долар і 95,7974 рубля за євро. Заблокованими виявилися приблизно 5% валютних коштів. Крім того, повідомляється про проблеми з виведенням китайських юанів. Причина полягала в санкціях проти біржі та НКЦ. Водночас у Мосбіржі запевнили, що операції з юанями «проходять у штатному режимі» і без затримок зі списання та зарахування коштів.⁵¹

Таким чином, **нові санкції США спричинили значні обмеження на фінансових ринках росії, зокрема призупинення торгів долларом і євро на Московській біржі з 13 червня 2024 року.** Це рішення вплинуло на курс валют та стабільність російського фінансового сектора, змусило Центробанк рф шукати альтернативні методи визначення офіційних курсів валют. Крім того, введення санкцій змусило російський фінансовий сектор реорганізувати свою валютну політику, переключившись на використання юаня у торгових операціях, що також має потенціал вплинути на міжнародні валютні відносини росії та Китаю

Вплив міжнародних санкцій на фінансовий сектор росії: обмеження і наслідки

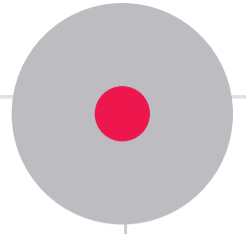
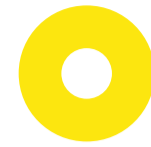
Виходячи з проведеного дослідження можна стверджувати, що санкції проти росії у фінансовому секторі введені багатьма країнами та організаціями, такими як США, ЄС, Великобританія, Канада, Японія та інші, у відповідь на агресію росії проти України. Ці санкції включають такі заходи:

- **замороження активів:** банки (санкції включають замороження активів ключових російських банків, таких як Сбербанк, ВТБ, Газпромбанк та інші); особи (замороження активів високопосадовців, олігархів та інших осіб, які підтримують режим);
- **відключення від SWIFT:** відключення банків (декілька російських банків були відключені від міжнародної платіжної системи SWIFT, що ускладнює їм проведення міжнародних транзакцій);
- **заборона на інвестиції:** нові інвестиції (заборона на нові інвестиції в росію або російські компанії для іноземних інвесторів); фінансові інструменти (заборона на купівлю та торгівлю російськими державними та корпоративними облігаціями на вторинних ринках);
- **обмеження на операції з валютою:** рубль (санкції спрямовані на обмеження можливостей росії отримувати іноземну валюту); валютні резерви (обмеження на доступ росії до своїх валютних резервів, розміщених у західних банках);
- **заборона на надання фінансових послуг:** кредитування (заборона на надання кредитів російським банкам та компаніям); страхування та перестраховування (обмеження на надання страхових та перестраховальних послуг російським компаніям);
- **експортні обмеження:** технології (заборона на експорт фінансових технологій та програмного забезпечення, що використовується у фінансовому секторі); послуги (обмеження на надання консалтингових, аудиторських та інших фінансових послуг).

Ці заходи суттєво впливають на російську економіку, обмежуючи її доступ до міжнародних ринків капіталу та сучасних фінансових технологій, що ускладнює економічне зростання та розвиток країни.

Таким чином, впроваджені міжнародні санкції проти росії в фінансовому секторі значно обмежили її можливості на міжнародних ринках капіталу та сучасних фінансових технологій. Замороження активів ключових російських банків, відключення від SWIFT, заборона на нові інвестиції та торгівлю російськими облігаціями, а також обмеження на операції з валютою серйозно ускладнили фінансові операції в країні. Ці заходи призвели до зменшення доступу до іноземних капіталів і технологій, що негативно позначилося на російській економіці, утруднило її економічне зростання та розвиток.

Посилання

- 1 Лише кілька десятків із 330 російських банків заблоковані - Маркарова у Давосі <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3813777-lise-kilka-desatkiv-iz-330-rosijskih-bankiv-zablokovani-markarova-u-davosi.html>
- 2 Minister Joly announces additional sanctions in response to Russia's full-scale invasion of Ukraine <https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2024/02/minister-joly-announces-additional-sanctions-in-response-to-russias-full-scale-invasion-of-ukraine.html>
- 3 Japan Adds Sanctions Against Russia in Line with G-7 Allies <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-03-01/japan-adds-sanctions-against-russia-in-line-with-g-7-allies>
- 4 China Banks Tighten Curbs on Russia After US Sanctions Order <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-01-16/china-banks-tighten-curbs-on-russia-after-us-sanctions-order?leadSource=verify%20wall>
- 5 Yellen warns of sanctions against Chinese banks that aid Russia <https://thehill.com/business/4580850-yellen-warns-of-sanctions-against-chinese-banks-that-aid-russia/>
- 6 Angola força saída da multinacional russa Alrosa da Sociedade de Catoca <https://expansao.co.ao/empresas/interior/angola-forca-saida-da-multinacional-russa-alrosa-da-sociedade-de-catoca-116545.html>
- 7 Крупнейший банк Кипра ушел из России <https://www.moscowtimes.ru/2024/01/23/krupneishii-bank-kipra-ushel-iz-rossii-a119270>
- 8 Росія знайшла спосіб відновити розрахунки з Туреччиною https://mbiz.censor.net/news/3469398/rosiya_znayishla_sposib_vidnovyty_rozrahunky_z_turechchynou
- 9 Банкоматы в Австрии перестали работать с картами Газпромбанка <https://www.svoboda.org/a/bankomaty-v-avstrij-perestali-rabotatj-s-kartami-gazprombanka/32803902.html>
- 10 Uzbekistan turns against old ally Russia, approving banking curbs for sanctioned persons, entities <https://english.nv.ua/business/uzbekistan-joins-western-financial-sanctions-against-russia-to-comply-with-international-regulations-50393345.html>
- 11 Banks Urge UK to Tighten Laws Around Seizing Russian Assets <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-02-24/ukraine-bankers-call-for-tighter-laws-over-seized-russian-assets>
- 12 Russia warns Western banks of 'catastrophic consequences' over asset confiscation <https://www.reuters.com/world/europe/russia-warns-western-banks-catastrophic-consequences-over-asset-confiscation-2024-03-22/>
- 13 Банки Швейцарії почали закривати рахунки громадян Росії <https://forbes.ua/news/banki-shveysarii-pochali-zakrivati-rakhunki-gromadyanam-rosii-27032024-20164>
- 14 Russian banks post record profits despite western sanctions <https://www.ft.com/content/4b29452c-fb4c-44f4-8de7-8877886c9add>
- 15 G-7 to Target Banks Helping Russia Evade Ukraine War Sanctions https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-05-31/g-7-to-target-banks-helping-russia-evade-ukraine-war-sanctions?utm_source=website&utm_medium=share&utm_campaign=copy
- 16 Російський банк ВТБ поскаржився на відмову Бельгії розблокувати активи його клієнтів https://mbiz.censor.net/news/3490824/belgiya_vidmovylasya_rozblokovaty_kliyentski_aktyvy_rosiyiskogo_banku_vtb
- 17 As Russia Completes Transition to a Full War Economy, Treasury Takes Sweeping Aim at Foundational Financial Infrastructure and Access to Third Country Support <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy2404>
- 18 UN opened Russian bank account to enable climate payments amid sanctions <https://www.reuters.com/business/environment/un-opened-russian-bank-account-enable-climate-payments-amid-sanctions-2024-01-25/>
- 19 Україна закликає FATF внести росію до чорного списку на фоні посилення зв'язків з Північною Кореєю та Іраном <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-zaklykaie-fatf-vnesty-rosiiu-do-chorno-ho-spysku-na-foni-posylennia-zv'yazkiv-z-pivnichnoiu-koreieiu-ta-iranom>
- 20 Росія планує використовувати цифрову валюту в міжнародній торгівлі <https://www.voicecrimea.com.ua/main/news/rosiya-planuye-vikoristovuvati-cifrovu-valyutu-v-mizhnarodnij-torgivli.html>
- 21 Armenia to stop servicing Russia's Mir payment cards by April <https://finance.yahoo.com/news/armenia-stop-servicing-russias-mir-151543318.html>
- 22 Exclusive: Russia struggles to collect oil payments as China, UAE, Turkey raise bank scrutiny <https://www.reuters.com/markets/commodities/russia-struggles-collect-oil-payments-china-uae-turkey-raise-bank-scrutiny-2024-03-27/>
- 23 Російський "Тінкофф банк" почне працювати в окупованому Криму <https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/19/710106/>
- 24 Putin Allows Sanctioned Expobank to Buy HSBC's Russian Unit <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-02-19/putin-allows-sanctioned-expobank-to-buy-hsbc-s-russian-unit>

- 25 Прибутки великих російських банків обвалилися через санкції та «податок на війну» <https://forbes.ua/news/pributki-velikikh-rosiyskikh-bankiv-obvalilisya-cherez-sanktsii-ta-podatok-na-viynu-16052024-21190>
- 26 Russia's Backdoor to the Global Banking System Is Slamming Shut https://www.wsj.com/finance/banking/russias-backdoor-to-the-global-banking-system-is-slamming-shut-49bf5c53?mod=hp_lead_pos2
- 27 European banks in Russia face 'awful lot of risk', Yellen says <https://www.reuters.com/business/finance/european-banks-russia-face-awful-lot-risk-yellen-says-2024-05-25/>
- 28 Yellen warns German banks to boost compliance with US sanctions on Russia <https://www.reuters.com/world/europe/yellen-urges-european-banks-boost-compliance-with-us-sanctions-russia-2024-05-21/>
- 29 ІСУ отримала близько 949 мільйонів прибутку від арештованих облігацій Сбербанку <https://minfin.com.ua/ua/2024/01/29/120549762/>
- 30 АВНН Фрідмана збирається подати позов на \$7 млрд проти Кіпру через втрату Альфа-Банку в Росії <https://mind.ua/news/20274283-abhh-fridmana-zbiraetsya-podati-pozov-na-7-mlrd-proti-kipru-cherez-vtratu-alfa-banku-v-rosiyi>
- 31 Припиніть бізнес з Росією https://leave-russia.org/uk/companies-that-exited?flt%5B108%5D%5Beq%5D%5B%5D=53961&utm_referrer=https%3A%2F%2Fleave-russia.org%2Fuk%2Fcompanies-that-exited
- 32 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 33 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 34 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 35 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 36 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 37 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 38 Аналітика станом на 16 червня 2024 <https://leave-russia.org/uk/bi-analytics>
- 39 Росія визнала "проблеми" з операціями в китайських банках <https://www.dw.com/uk/rosia-viznala-problemi-z-operaciami-v-kitajskih-bankah/a-68195929>
- 40 США вивели з-під санкцій колишнє європейське відділення російського банку <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ssha-vyvely-z-pid-sankcij-kolyshnje-viddilennja-banku-vtb/32888475.html>
- 41 Найбільший банк Китаю відмовився приймати платежі з Росії в юанях <https://forbes.ua/news/naybilshiy-bank-kitayu-vidmovivsia-priyhati-platezhi-z-rosii-v-yuanyakh-17042024-20589>
- 42 ECB set to order UniCredit to reduce Russia business <https://www.reuters.com/markets/europe/ecb-set-order-unicredit-reduce-russia-business-sources-say-2024-04-19/>
- 43 Минфин США временно разрешил операции с банками РФ <https://www.dw.com/ru/minfin-ssa-vremenno-razresil-operacii-s-bankami-rf/a-68956075>
- 44 Italy's foreign minister concerned by seizure of UniCredit assets in Russia <https://www.reuters.com/markets/europe/italys-foreign-minister-concerned-by-seizure-unicredit-assets-russia-2024-05-20/>
- 45 Russian court orders seizure of \$440mn from JPMorgan <https://www.ft.com/content/c2fc7827-fdce-458b-8416-1476208c22da>
- 46 Russian court seizes 463 mln euros of UniCredit assets <https://www.reuters.com/world/europe/russian-court-seizes-unicredit-assets-accounts-part-lawsuit-documents-show-2024-05-17/>
- 47 Russian court seizes Deutsche Bank, Commerzbank assets as part of lawsuit <https://www.reuters.com/business/finance/russian-court-seizes-deutsche-bank-assets-part-lawsuit-2024-05-18/>
- 48 New US sanctions force end of dollar and euro trading on Russia's main exchange <https://edition.cnn.com/2024/06/13/investing/us-russia-sanctions-dollar-euro-trading/index.html>
- 49 Russia, hit by new US sanctions, halts dollar and euro trade on main bourse <https://www.reuters.com/markets/europe/moscow-exchange-stop-trading-dollars-after-latest-us-sanctions-2024-06-12/>
- 50 Как санкции Запада против Мосбиржи повлияют на экономику РФ <https://www.dw.com/ru/obratno-v-90e-kak-sankcii-zapada-protiv-mosbirzi-povliaut-na-ekonomiku-rossii/a-69355792>
- 51 Мосбиржа не отдаст клиентам доллары та евро: як санкції США вдарили по росіянам <https://www.unian.ua/economics/other/sankciji-proti-rosiji-mosbirzha-ne-viddast-kliyentam-dolari-ta-yevro-12674229.html>